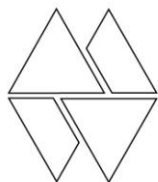

Vleermuizen centrumgebied Hoge Veluwe

M. van der Valk

Vleermuizen centrumgebied Hoge Veluwe

M. van der Valk

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

opdrachtgever: Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe

5 november 2012
rapport nr. 12-200

Status uitgave: concept

Rapport nr.: 12-200

Datum uitgave: 2 november 2012

Titel: Vleermuizen centrumgebied Hoge Veluwe

Subtitel:

Samenstellers: Drs. M. van der Valk

Foto's omslag:

Aantal pagina's inclusief bijlagen: 23

Project nr.: 12-480

Projectleider: Drs. M. van der Valk

Naam en adres opdrachtgever: Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe
Apeldoornseweg 250, 7351 TA Hoenderloo

Referentie opdrachtgever: e-mail d.d. 15 augustus 2012

Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
drs. G.F.J. Smit

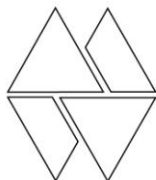

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf-gaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe is voornemens het centrumgebied in het Nationale Park De Hoge Veluwe in te richten en te moderniseren. Onderdeel van het plan is meer of minder ingrijpende vernieuwing van de gebouwen in het centrumgebied.

In 2011 heeft Bureau Waardenburg vastgesteld dat nader onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen in het centrumgebied noodzakelijk is, om te beoordelen of de ingrepen zouden kunnen leiden tot overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van deze strikt beschermde diergroep. In het voorliggende rapport wordt verslag gedaan van dit onderzoek. Tevens wordt aangegeven hoe eventuele overtredingen kunnen worden voorkomen.

Dit rapport kan worden gebruikt als onderbouwing van een ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en faunawet.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

L.S.A. Anema	GIS-werk
H. Hartvelt	veldwerk, fotografie.
M. van der Valk	projectleiding, rapportage, veldwerk

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Namens de Stichting werd deze opdracht begeleid door de heren H. Beukhof, W. Hijmans en G.J. Liet. Wij danken hen voor de prettige samenwerking. Waardevolle gegevens over de aanwezigheid van natuurwaarden werd verkregen van de Flora- en faunawerkgroepen van de Vrienden van de Hoge Veluwe.

Disclaimer

De studie betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren. Deze beoordeling is gebaseerd op bronnenonderzoek, veldonderzoek en deskundigenoordeel. Veldonderzoek is altijd een momentopname. Bureau Waardenburg waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	7
2 Materiaal en methoden	9
2.1 Ingrep en onderzoeksgebied	9
2.2 Veldonderzoek	10
3 Resultaten veldonderzoek	11
3.1 Gewone dwergvleermuis	11
3.2 Overige soorten vleermuizen	13
3.3 Betekenis van het centrumgebied voor vleermuizen	15
4 Effecten, mitigatie en ontheffing	17
4.1 Effecten	17
4.2 Mitigatie.....	17
4.3 Ontheffing	19
5 Conclusies en aanbevelingen	21
5.1 Conclusies	21
5.2 Aanbevelingen	21
6 Literatuur	23

1 Inleiding

Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe (hierna: de Stichting) heeft in 2009 de door haar gewenste ruimtelijk ontwikkelingen in beeld gebracht in het 'Totaalplan 2010 – 2020, Investeren in ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit'. Het plan is er op gericht om de natuur én de belevingskwaliteit van de Hoge Veluwe te verhogen. Tevens beoogt het plan het aantal bezoekers op peil te houden. Dat is noodzakelijk, omdat de betalende bezoekers verreweg de belangrijkste inkomstenbron vormen om het (natuur-) beheer te bekostigen.

Onderdeel van het plan is de herinrichting van het centrumgebied. De belangrijkste ingrepen in het centrumgebied zijn:

- Herinrichting van het parkeerterrein (inclusief ontsluitingswegen van/naar de Kronkelweg).
- Sloop en herbouw van restaurant de Koperen Kop.
- Renovatie van het Museonder.

De ligging van het herbouwde restaurant alsmede van het heringerichte parkeerterrein en van de toegangswegen is nog niet in detail vastgesteld. Uitgangspunt is dat de omvang van de bebouwing en verharding niet noemenswaardig verandert.

Voor de herinrichting van het parkeerterrein is de kap van een aantal bomen noodzakelijk. Dit kan leiden tot de aantasting van het leefgebied, in het bijzonder verblijfplaatsen, van boombewonende soorten vleermuizen.

De sloop van de Koperen Kop en de renovatie van het Museonder kan leiden tot de aantasting van verblijfplaatsen en, in het ongunstigste geval, de dood van gebouwbewonende soorten vleermuizen.

Aangezien alle vleermuizen strikt beschermd zijn, zou voor een aantasting van verblijfplaatsen of het veroorzaken van sterfte van vleermuizen, leiden tot een overtreding van de Flora- en faunawet.

In het rapport wordt verslag gedaan van veldonderzoek naar het voorkomen van vleermuizen in het centrumgebied, een inschatting van de (mogelijke) effecten en een indicatie van de mogelijkheden voor mitigatie van de effecten.

In dit rapport wordt ingegaan op de volgende vragen.

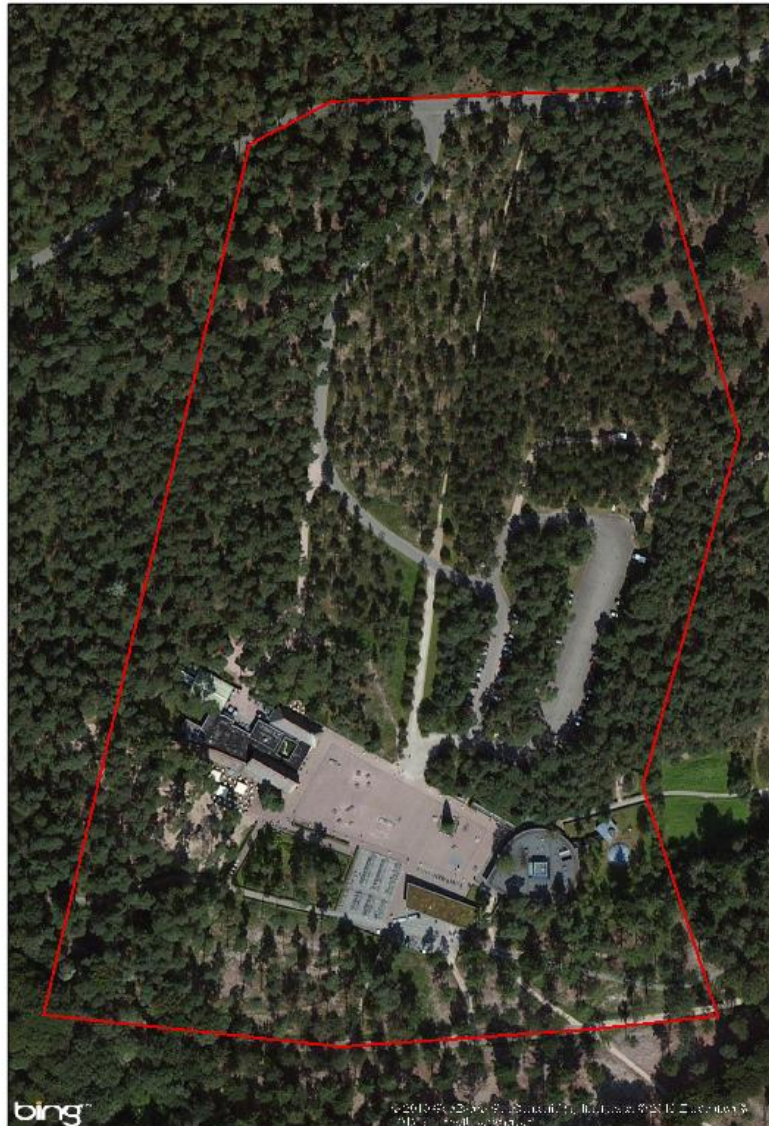
- Welke soorten vleermuizen komen voor in de invloedssfeer van de ingreep.
- Welke effecten op vleermuizen heeft de ingreep?
- Kunnen de effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex art. 75 Ffwet.

2 Materiaal en methoden

2.1 Ingrep en onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied, waarin de ingrepen zullen plaatsvinden, is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1. Het onderzoeksgebied geprojecteerd op een recente luchtfoto van het centrumgebied.

2.2 Veldonderzoek

Het veldonderzoek is uitgevoerd conform het Protocol voor vleermuisonderzoek 2012 (Vleermuisvakberaad & Gegevensautoriteit Natuur, 2012). Dat betekent dat vijf veldbezoeken verspreid over het seizoen en over delen van de nacht zijn uitgevoerd, waarbij met de bat detector is gezocht naar in- of uitvliegende, foeragerende, baltsende, zwermende en langs- of overvliegende vleermuizen. Dit is aangevuld met visuele waarnemingen.

In tabel 1 is weergegeven op welke data en momenten het onderzoek is uitgevoerd. Het eerste veldbezoek is met twee personen uitgevoerd.

Tabel.1 Veldbezoeken in 2012

Datum	Tijdstip	Opmerkingen
26 juni	21.30 - 23.30	Uitgevoerd door twee personen
12 juli	3.30 - 5.30	Na nachtelijke regenbui
24 juli	3.45 - 5.45	
20 augustus	20.45 - 23.45	
18 september	19.45 – 20.10	

3 Resultaten veldonderzoek

3.1 Gewone dwergvleermuis

Bij het eerste veldbezoek werden aan de (oostelijke) kopse kant van de Koperen Kop enkele keuteltjes gevonden. Vanaf even na zonsondergang vlogen 18 exemplaren uit, vanuit verschillende plekken onder de rieten kap. Er werd niet geconstateerd dat al na ca. een uur er weer dieren terugkwamen, zoals vrouwtjes doen wanneer zij hun jongen moeten zogen.

Bij het derde veldbezoek werden aan het eind van de nacht zwerpende gewone dwergvleermuizen op dezelfde plek waargenomen. Deze vlogen daar ook in. Tijdens hetzelfde bezoek werd tot zeer laat een foeragerende gewone dwergvleermuis bij het Museonder waargenomen. Een verblijfplaats werd daar niet vastgesteld.

Bij het vierde bezoek werden bij de Koperen Kop vier uitvliegers vastgesteld. Later op die avond werden op verschillende plaatsen baltsgeluiden gehoord. Waarschijnlijk ging het om twee mannetjes op verschillende plekken in de Koperen Kop (kopse kant oostzijde, ergens aan de achterzijde) en één mannetje in het Museonder.

Tijdens het laatste bezoek werd opnieuw een baltsende mannetje waargenomen bij de kopse kant van de Koperen Kop. Het mannetje vloog relatief vroeg in.

De vleermuizen vlogen op verschillende plaatsen in of uit: uit spleten tussen het rieten dak en de gevel en tussen kozijnen en de gevel.

Gelet op de relatief kleine aantallen en de afwezigheid van vroeg terugkerende dieren, gaan we ervan uit dat het niet om een kraamgroep (vrouwtjes met jongen) gaat, maar een groep mannetjes. In de nazomer gaat het waarschijnlijk om één of twee mannetjes met een harem in de Koperen Kop, en één mannetje met een paargroep in het Museonder.

Zonder destructief onderzoek is het niet mogelijk vast te stellen of het gebouw ook wordt gebruikt om in te overwinteren. Gebaseerd op anekdotische informatie gaan we ervan uit dat dat wel het geval is. Gewone dwergvleermuizen kunnen op allerlei plekken in het gebouw weggekropen zitten, bijv. tussen het riet op het dak en het dakbeschot, onder de nokpannen, in ruimten bij de kozijnen of bij de schoorsteen. Mannetjes gewone dwergvleermuizen houden vermoedelijk vaak hun winterslaap in hetzelfde gebouw als waarin ze gedurende de zomer verblijven.

Tijdens alle bezoeken, behalve het tweede, werden rond de gebouwen en in mindere mate op het parkeerterrein en de bosschages daaromheen foeragerende gewone dwergvleermuizen gehoord.

Op figuur 3 zijn voor de overzichtelijkheid alle waarnemingen van gewone dwergvleermuizen aan de kopse kant van de Koperen Kop weggelaten. Wel zijn van de andere plaatsen de waarnemingen van foeragerende of baltsende gewone dwergvleermuizen. De verblijfplaats is met een grote stip weergegeven

Figuur 2. Waarnemingen van gewone dwergvleermuizen.

3.2 Overige soorten vleermuizen

Franjestaart

Er is twee maal een foeragerende franjestaart waargenomen aan de achterzijde van het Museonder. Omdat deze soort relatief moeilijk met de bat detector is vast te stellen en bij twee verschillende bezoeken op vrijwel dezelfde plek is waargenomen, bestaat het vermoeden dat een verblijfplaats in de nabijheid te vinden is. De soort gebruikt zowel bomen als gebouwen, maar in Nederland zijn waarnemingen van zomerverblijven in gebouwen zeer schaars.

Rosse vleermuis

Tijdens drie bezoeken is de rosse vleermuis overvliegend en/of foeragerend waargenomen. Het ging steeds om een enkel individu.

Laatvlieger

Bij het eerste bezoek werden verschillende laatvliegers foeragerend aangetroffen rond de Koperen Kop, boven het parkeerterrein en bij de Kronkelweg. Ook tijdens het vierde veldbezoek werden hier relatief veel (ca. vijf) foeragerende laatvliegers aangetroffen. Tijdens het eerste veldbezoek werd het uitvliegen van een laatvlieger uit de Koperen Kop vastgesteld, bij latere bezoeken niet meer. De foeragerende laatvliegers komen dus van elders.

Overige soorten

Tijdens het vierde veldbezoek werd een vleermuis waargenomen die uit de Koperen Kop uitvloog. Het ging om een vleermuis die zichtbaar groter was dan de gewone dwergvleermuizen, die ook uitvlogen. Welke soort kon echter niet met zekerheid worden vastgesteld. De geluiden die voor het uitvliegen werden uitgestoten zijn opgenomen, maar leiden niet tot een zekere determinatie. Van de geluiden direct na het uitvliegen kon geen opname worden gemaakt. Deze waarneming is als "vleermuis spec." op de kaart opgenomen.

Andere soorten zijn niet vastgesteld.

Figuur 3. Waarnemingen van overige soorten vleermuizen.

3.3 Betekenis van het centrumgebied voor vleermuizen

In de gebouwen in het centrumgebied zijn, zoals verwacht, verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden. Het gaat in de Koperen Kop om een zomerverblijf van mannetjes gewone dwergvleermuizen, met één tot twee paarverblijven in de nazomer. Waarschijnlijk overwinteren daar ook één of meer gewone dwergvleermuizen. Waarschijnlijk verblijft er soms ook een laatvlieger in het gebouw. In het Museonder heeft één mannetje gewone dwergvleermuis zijn verblijf, in de nazomer heeft hij daar vermoedelijk een paargroep.

In de dienstgebouwen aan de Apeldoornseweg nabij jachtslot St. Hubertus is een flinke kraamgroep van gewone dwergvleermuizen vastgesteld (mond. med. E. Jansen, Zoogdiervereniging). Ook aan de overzijde op het defensieterrein huizen gewone dwergvleermuizen (mond. med. E. Korsten, Bureau Waardenburg). Mogelijk vormen deze kraamkolonies de herkomst van de vrouwtjes in de paargroepen bij het centrumgebied.

Rond de gebouwen en het centrale plein wordt vrij veel gevoerageerd door gewone dwergvleermuizen. Dat geldt in mindere mate voor het parkeerterrein en de overige terreinen in het centrumgebied. Dit verschil is mogelijk te verklaren doordat het plein sneller opwarmt en dus aan het begin van de avond warmer is en zo insecten aantrekt. In bossen op arme zandgronden, zoals op de Hoge Veluwe, gebruiken gewone dwergvleermuizen doorgaans relatief grote foerageergebieden, waarschijnlijk vanwege het beperkte aanbod aan insecten voor deze soort.

Laatvliegers werden relatief veel foeragerend waargenomen in het noordelijk deel van het centrumgebied. Kennelijk vinden zij, althans een deel van het jaar en/of van de nacht, daar wel voldoende geschikt voedsel (vooral vliegende kevers en nachtvlinders). Waar zij vandaan komen is niet duidelijk. Mogelijk komen ze uit een kraamgroep die op het defensieterrein aan de Apeldoornsweg is gevestigd (mond. med. E. Korsten, Bureau Waardenburg), mogelijk uit een gebouw dicht in de buurt van het centrumgebied.

Voor andere soorten vleermuizen speelt het centrumgebied geen rol van betekenis.

4 Effecten, mitigatie en ontheffing

4.1 Effecten

De sloop en herbouw van de Koperen Kop zal leiden tot de vernietiging van de verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen (zomerverblijf groep mannetjes, twee paarverblijven, mogelijk winterverblijf).

De negatieve effecten hiervan kunnen grotendeels worden voorkomen (zie volgende paragraaf). Omdat het gaat om de verblijfplaats van een klein aantal mannetjes, die ook elders kunnen verblijven en zich voortplanten, is het zeker dat de staat van instandhouding van de soort ook op lokale schaal niet in het geding is.

Het is niet zeker dat de Koperen Kop *regelmatig* gebruikt wordt door een (één) laatvlieger als zomerverblijf. Wij houden het erop dat het gebouw *incidenteel* wordt gebruikt en geen vaste rust- en verblijfplaats voor deze soort vormt.

De renovatie van het Museonder kan leiden tot aantasting van het verblijf van de gewone dwergvleermuis (zomer- en paarverblijf). Dat is in hoge mate afhankelijk van de invulling van de renovatie. Als er aan de buitenzijde van het gebouw niets gebeurt, is er geen effect op deze verblijfplaats.

Herinrichting van het centrumgebied, waaronder de kap van een deel van de bomen zal niet leiden tot effecten op vleermuizen. Het terrein blijft in dezelfde mate geschikt als foerageergebied, vaste rust- en verblijfplaatsen zijn niet te verwachten en vliegroutes zijn niet te verwachten.

4.2 Mitigatie

Mitigatie van de effecten kan uit verschillende onderdelen bestaan.

- Voorzichtig slopen / renoveren, om het doden van verblijvende vleermuizen te voorkomen.
- Aanbieden van geschikte vleermuiskasten als tijdelijke verblijven.
- Realisatie van voorzieningen voor vleermuizen in de nieuwbouw en/of het Museonder.

Vleermuisvriendelijk slopen betekent in dit geval (cf. de Soortenstandaard, Dienst Regelingen, 2011)

- Aan de kopse kant de eerste twee meter dakriet handmatig verwijderen onder ecologische begeleiding.
- Verwijderen van de nokpannen onder ecologische begeleiding.
- Voorzichtig verwijderen van de kozijnen aan de kopse kant op de eerste verdieping.

- Maken van tochtgaten in de gevels van de verwarmingsruimte en in de schoorsteen. De maatvoering geschiet op basis van advies ter plaatse van een ter zake deskundige.
- Na deze ingrepen de vleermuizen ten minste twee nachten de gelegenheid geven een ander verblijf op te zoeken.
- Het gebouwgedeelte rond de schoorsteen en de verwarmingsketel slopen onder ecologische begeleiding.
- Bij voorkeur slopen in de periode dat de vleermuizen actief zijn (april t/m september).

Vleermuiskasten zijn geschikt als tijdelijke overbrugging voor de periode tussen de sloop van de Koperen Kop en de renovatie van het Museonder en de realisatie van permanente voorzieningen in de nieuwbouw en/of het Museonder. Gewone dwergvleermuizen maken betrekkelijk gemakkelijk gebruik van vleermuiskasten (Dienst Regelingen, 2011). Dat geldt zeker voor groepen mannetjes en voor paargroepen. Dat geldt onder de volgende voorwaarden:

- Ter vervanging van het zomerverblijf van de groep van 10-20 dieren worden twee grote kasten (met meer kamers) opgehangen.
- Per paarverblijf worden ten minste drie kleine platte kasten opgehangen.
- De kasten hangen in de nabijheid (binnen 200 m) van het te slopen gebouw.
- De kasten worden ruim (ten minste één zomerseizoen) voor de aanvang van de werkzaamheden opgehangen.
- De kasten zijn voldoende gunstig gelegen ten opzichte van bezonning, foerageergebieden en verstoringsbronnen.

Aangezien het niet gaat om een kraamverblijf of een gebouw waarin grote aantallen vleermuizen overwinteren, is het niet nodig om voor goed gebufferde kasten te zorgen. Integendeel, kasten die door de zon snel opwarmen hebben in veel gevallen de voorkeur. Ook een grote kast op palen is in deze situatie mogelijk.

In de nieuwbouw kunnen op verschillende wijzen vleermuisvoorzieningen worden opgenomen. Bijvoorbeeld door het maken van ruimten onder het dak, achter boeiboorden, in spouwen en achter gevelbetimmering. Het verdient zelfs aanbeveling om verschillende voorzieningen op te nemen, zodat het gebouw verschillende functies in verschillende delen van het jaar kan vervullen.

Voor het Museonder geldt in grote lijnen hetzelfde. Bij de renovatie kunnen gericht geschikte ruimten voor vleermuizen worden gecreëerd.

Aanbevolen wordt de mitigatie nader uit te werken in een mitigatieplan dat mede in samenspraak met de architect wordt opgesteld. Daarbij geven wij in overweging om (een deel van) de voorzieningen voor het publiek zichtbaar te maken voor het publiek. Met name bij het Museonder zou dat aansluiten op de natuur-educatieve functie van het gebouw. Daarnaast moet met name bij de Koperen Kop, rekening worden gehouden met hygiënische aspecten.

4.3 Ontheffing

Zonder adequate mitigatie (voorzichtig slopen, aanbrengen van tijdelijke en permanente voorzieningen) is sprake van overtreding van art. 11 Ffwet ten aanzien van de gewone dwergvleermuis. Hiervoor dient ontheffing te worden aangevraagd.

Indien bovengenoemde mitigatie adequaat wordt toegepast, wordt voorkomen dat vleermuizen worden gedood en kan het centrumgebied alle functies voor vleermuizen blijven vervullen die het thans vervult. De functionaliteit van de verblijfplaatsen wordt niet aangetast.

Volgens de brief van 25 augustus 2009 van de minister van LNV (REF) zou daarmee overtreding van art. 11 effectief worden voorkomen. Echter, in recente uitspraken heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS, REF) geoordeeld dat in enigszins vergelijkbare gevallen de feitelijke overtreding niet wordt voorkomen. Het is niet duidelijk hoe het bevoegd gezag en de ABRS het onderhavige geval zullen beoordelen.

Ons inziens kan op goede ecologische gronden worden gesteld dat bij adequate mitigatie de functionaliteit van de verblijven blijft gehandhaafd. Uit ecologisch oogpunt is er dus weinig aan de hand. Tegelijkertijd is het een feit dat door de sloop van de Koperen Kop (en mogelijk de renovatie van het Museonder) de bestaande verblijven verdwijnen. Naar de letter van de wet vindt er dus een overtreding plaats.

Zekerheid hieromtrent kan alleen worden verkregen door in overleg te treden met het bevoegd gezag (al dan niet op basis van een ontheffingsaanvraag).

Een ontheffing kan worden verkregen als voldaan is aan de volgende voorwaarden:

- Er wordt zorgvuldig gehandeld.
- Er is sprake van een dwingende reden van groot openbaar belang.
- Er zijn geen redelijke alternatieven.
- De staat van instandhouding is niet in het geding.

Zorgvuldig handelen betekent dat De Stichting datgene moet doen wat redelijkerwijs gevraagd kan worden om negatieve effecten te voorkomen. In de praktijk komt dat neer op het uitvoeren van goede preventieve en mitigerende maatregelen.

Een dwingende reden van groot openbaar belang moet goed onderbouwd worden, bij voorkeur in het bestemmingsplan. In dit geval kan worden aangegeven dat de herinrichting van het centrumgebied onderdeel vormt van het Totaalplan. Dat Totaalplan omvat maatregelen die erop gericht zijn de unieke natuurwaarden van de Hoge Veluwe te behouden en te ontsluiten.

De Stichting zal bij de ontheffingsaanvraag goed moeten onderbouwen, dat er voor de sloop van de Koperen Kop geen redelijke alternatieven zijn.

De staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis is zeker niet in het geding.

Er is dus concreet zicht op verlening van de ontheffing.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In het gebouw van de Koperen Kop zijn verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen. Door de sloop van het gebouw zullen deze verdwijnen.

Renovatie van het Museonder kan leiden tot het verdwijnen van een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis.

Mitigatie kan de negatieve effecten grotendeels of geheel voorkomen. Het gaat om de volgende maatregelen:

- Voorkomen van sterfte bij de sloop.
- Aanbieden van geschikte tijdelijke en permanente voorzieningen voor vleermuizen.

Het is niet zeker of voor de ingreep een ontheffing vereist is. Wel lijkt aan de voorwaarden voor ontheffingverlening voldaan. Dit staat ter beoordeling aan het bevoegd gezag (Dienst Regelingen van het ministerie van EL&I).

5.2 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt de mitigatie nader uit te werken in overleg met de architect en de stedenbouwkundige. Het inrichtingsplan kan de mitigerende maatregelen dan expliciet zichtbaar maken.

Aanbevolen wordt om het herinrichtingsplan met de mitigatie aan het bevoegd gezag voor te leggen, om te bezien of een ontheffing nodig is.

6 Literatuur

- Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Ministerie van EL&I, Den Haag.
- Emond, D., L.S.A. Anema & M. van der Valk. Natuurtoets bestemmingsplan Hoge Veluwe. Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Geactualiseerd 5 november 2012. BW rapportnr. 11-139. Bureau Waardenburg Rapport BV, Culemborg.
- Huizinga, N., 2011. Werkatlas Zoogdieren van Gelderland. November 2011. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Gegevensautoriteit Natuur, 2012. Vleermuisprotocol 2012, 24 februari 2012. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl.